

CONSTATĂRI ȘI SOLUȚII

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

www.ince.md
info@ince.md

Tel.: (+373 22) 50-11-00
MD-2064, Republica Moldova
Chișinău, str. Ion Creangă 45

IMPACTUL ACȚIUNILOR DE SUPRAVEGHERE BANCARĂ ASUPRA CAPACITĂȚII BĂNCILOR DE A CREA MONEDĂ

Dr. Victoria COCIUG, ASEM
C.Ș. Olga TIMOFEL, INCE

Criza financiară internațională declanșată în ultimii ani ai deceniului precedent a pus în pericol stabilitatea sistemelor financiare ale multor țări și a servit drept impuls pentru revizuirea mecanismelor de reglementare financiară pe plan internațional. Drept răspuns la perturbațiile financiare a intervenit Comitetul de la Basel, care în 2009 a venit cu noi propuneri privind reglementarea și supravegherea bancară, cunoscute sub denumirea de Basel III.

Prevederile Basel III vizează în primul rând, îmbunătățirea stabilității sistemului financiar-bancar internațional accentuând necesitatea majorării solidității băncilor comerciale, gestiunii lichidităților și micșorării riscurilor operaționale din activitatea bancară în special din contul majorării cerințelor față de capital. În așa mod, noile reguli prevăd niște cerințe față de capital mai stricte, care se presupune că vor îmbunătăți reziliența sectorului bancar.

În afară de cerințele sporite față de capital, în opinia noastră Basel III limitează capacitatea de creație monetară a băncilor și prin:

- introducerea unor amortizoare speciale de capital pentru contracararea condițiilor economice ciclice, ceea ce diminuează capacitatea băncilor de acordare a creditelor;
- introducerea unor indicatori de lichiditate care ar asigura băncilor o aprovizionare adecvată cu lichidități în condiții de criză sau retrageri bru te și masive de depozite. Aceste creșteri de lichidități din contul micșorării plasamentelor vor influența în mod negativ capacitatea de creație a băncilor.
- cre terea cerințelor față de capitalul instituțiilor financiare de importanță sistemică la nivel mondial care sunt în măsură să inițieze răspândirea riscurilor în sistemul financiar limitează capacitatea băncilor mari de a acorda credite ieftine micșorându-se astfel capacitatea acestora de a crea monedă suplimentară.

Drept consecință a implementării noilor standarde în mediul academic s-a declanșat un nou val de discuții contradictorii. O parte semnificativă de studii (de ex. Slovik, P., Cournède B., 2011) analizând impactul pe care îl vor avea noile reglementări asupra dezvoltării creșterii economice mondiale au ajuns la concluzia că noile cerințe față de capitalul bancar vor tempera ritmul de creștere a PIB. În funcție de aceste concluzii încetinirea ritmului de creștere economică se va datora în parte limitării capacității băncilor de a crea monedă, din care rezultă următoarele ipoteze:

- pentru menținerea aceluiași volum de active băncile vor fi nevoite să-și majoreze capitalul. Acest factor va duce la micșorarea levierului financiar și la scumpirea resurselor atrase, ceea ce v-a duce la reducerea capacității băncilor de a crea monedă și respectiv, la micșorarea volumului de credite. O dată cu micșorarea ofertei prețului

creditelor v-a crește ceea ce v-a influența negativ și cererea la acestea, determinând într-un final la diminuarea masei monetare în circulație.

- micșorarea profitabilității băncii va duce la micșorarea plăților din dividende și atractivității acțiunilor bancare pentru investitori, ceea ce va spori nu doar lupta concurențială între bănci dar și va duce la micșorarea capacității băncilor de a atrage resurse din alte surse externe, de exemplu din emisiune.

- o concurență acerbă pentru resurse va impune băncile să majoreze ratele de dobândă la credite, să înăsprească condițiile de creditare (în vederea minimizării riscurilor) – ceea ce v-a limita accesul la resurse a economiei reale și va diminua capacitatea băncilor de a injecta monedă în economie.

Acest ipoteze se consideră cu atât mai realiste cu cât rolul sectorului bancar în procesul de intermediere financiară este mai mare. Luând în considerație ponderea sectorului bancar în totalitatea activităților financiare din Republica Moldova aceste ipoteze ar fi trebui să fi valabile și în cazul economiei acesteia.

Într-un final ne-am propus să verificăm dacă majorarea cerințelor față de capital vor duce nu doar la ridicarea securității activităților bancare dar și la reducerea ratelor de profit și respectiv la o activitate de intermediere financiară mai redusă, respectiv la micșorarea capacității băncilor de a crea monedă și a o injecta în economie este valabil și în cazul Republicii Moldova.

Sectorul bancar reprezintă componenta de bază a pieței financiare a Republicii Moldova, în condițiile în care alte elemente sunt slab dezvoltate și reprezintă canalul cel mai important al intermedierei financiare. Ponderea sectorului bancar în sectorul financiar al țării este una foarte mare constituind circa 93%.

Acesta este format din 14 bănci comerciale, dintre care 4 bănci mari, 7 bănci medii și 3 bănci mici. Sistemul bancar din Republica Moldova este caracterizat printr-o pondere mică a capitalului de stat – 2,5% din totalul capitalului bancar, sau 12,4% din totalul activelor deținute de băncile cu capital majoritar de stat. În același timp, ponderea băncilor cu capital majoritar străin este de 41.1% . Aceasta este mai puțin decât media pe regiune, unde, cu excepția Belarusului și Azerbaidjanului, toate țările ECE au o medie de circa 88%. Din cauza transparenței reduse a capitalului bancar moldovenesc, este destul de greu de apreciat care este situația de fapt la capitolul investiții străine. Cu excepția unor investitori străini majoritari „adevărați” (Group Societe Generale în Mobiasbancă, Gruppo Veneto Banca în Eximbank, ProCredit Holding în ProCredit Bank, Erste Bank/BCR în BCR Chișinău, Vienna Capital Partners în Unibank,), ceilalți “investitori străini” majoritari și în multe cazuri alții minoritari reprezintă de fapt companii off-shore, în spatele cărora s-ar afla aparent cetățeni moldoveni.

Primele cinci bănci dețin în jur de 70% din activele pieței bancare și creditele acordate. Acesta este un nivel înalt în comparație cu majoritatea țărilor din regiune. La sfârșitul anului 2009 acest indicator pentru România constituia 40%, Polonia – 51%, Ucraina – 32%, Rusia - 44%, Serbia – 42%. Concentrații mai mari aveau doar Belarus–90%, Bosnia și Herțegovina–77%, Croația–75% și Albania– 73%.

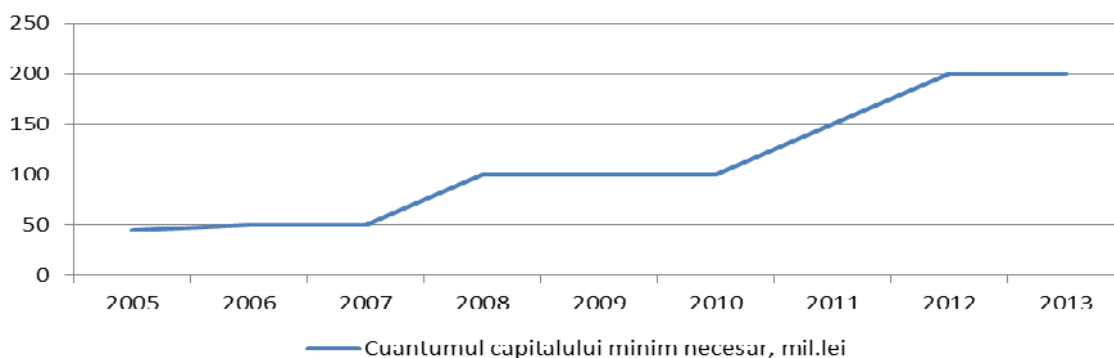
Sectorul bancar moldovenesc a crescut continuu pe parcursul ultimilor ani, cu excepția perioadei de criză septembrie 2008 - februarie 2010, când au fost înregistrate reduceri ai majorității indicatorilor de performanță. Începând cu luna martie 2010 însă, sectorul bancar moldovenesc a intrat din nou într-o curbă de ascensiune. Evoluțiile în ascensiune ale sistemului bancar moldovenesc fiind determinate de creșterea economică per ansamblu a țării, însoțită de cererea sporită pentru produse bancare, cât și de sporirea volumului de remitențe.

În condițiile unei eventuale necesități de implementare a prevederilor Basel III în Republica Moldova prezintă interes verificarea ipotezelor înaintate cu privire la impactul înăspririi cerințelor față de capitalul bancar asupra capacității de creație a băncilor în condițiile țării noastre.

În conformitate cu prima ipoteză majorarea capitalului băncilor trebuie să ducă la micșorarea capacității de creditare a băncilor și respectiv la micșorarea masei monetare în circulație.

Pe parcursul ultimilor ani în Republica Moldova cuantumul capitalului minim necesar pentru capitalul de gradul I a fost majorat de mai multe ori. Acesta a crescut începând cu anul 2005 de la 45 mil.lei la 200 mil lei în anul 2012.

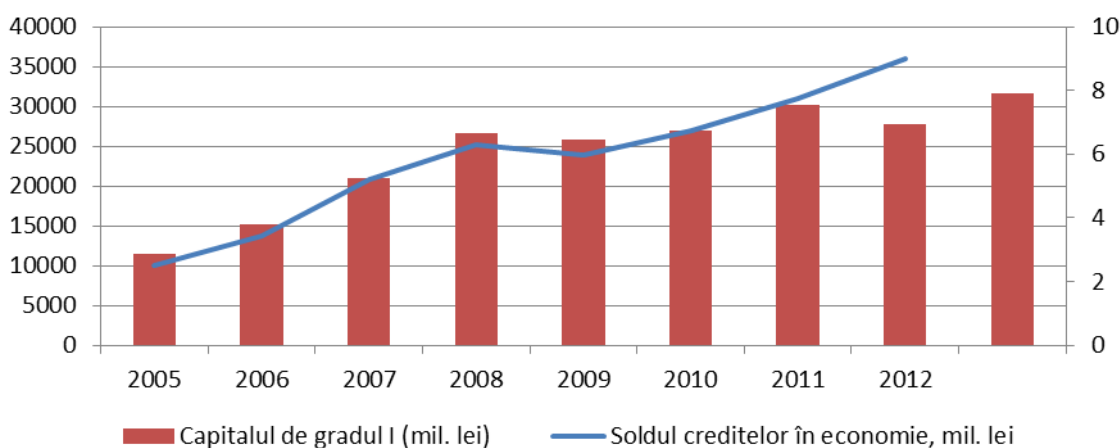
Figura 1. Evoluția exigențelor față de capitalul minim necesar deținut de băncile RM.

(Sursa: BNM)

În condițiile creșterii permanente a cerințelor față de capitalizarea băncilor conform ipotezei înaintate, băncile autohtone ar fi trebuit să-și micșoreze volumele de creditare a economiei. Însă după cum putem urmări în figura ce urmează, creșterile de capital nu au influențat negativ soldurile creditelor în economie, care înregistrează o creștere permanentă, cu excepția anului 2009, când efectele crizei s-au făcut resimțite și în RM.

Figura 2. Evoluția creditelor în economia RM și capitalului minim necesar al băncilor moldovenești.

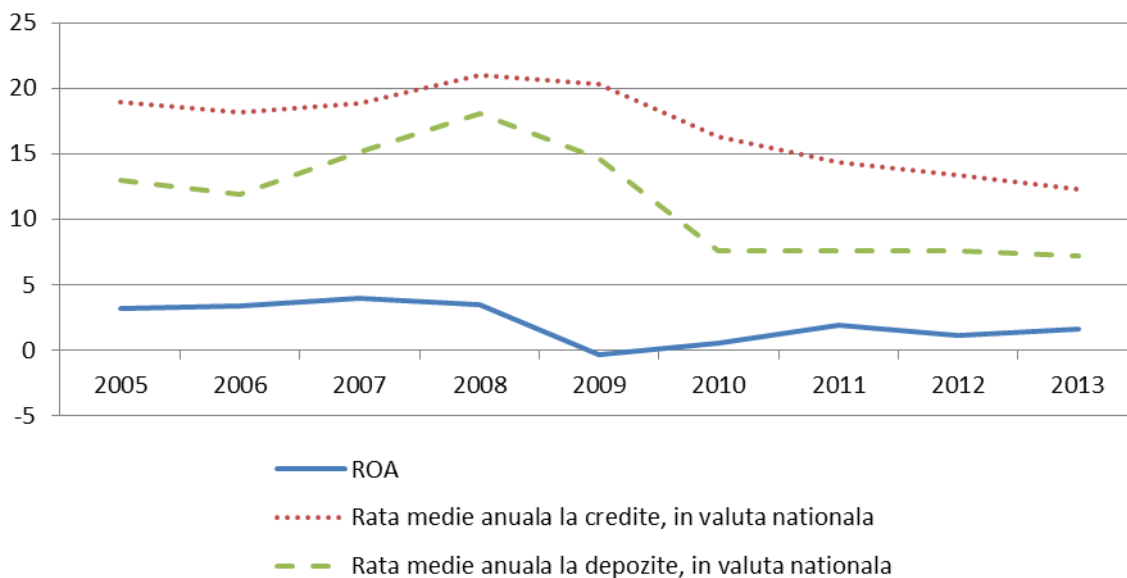

(Sursa: BNM, BNS)

În acest context putem constata cu certitudine că majorarea cerințelor față de capitalul băncilor în Republica Moldova nu v-a duce la micșorarea volumului de credite în economie și respectiv a capacității de creație monetară a băncilor.

A doua ipoteză, susține că exigențele sporite față de capitalul bancar duc la micșorarea profitabilității băncilor și respectiv la scumpirea resurselor bancare, adică la majorarea ratei de dobândă la depozite.

Figura 3. Evoluția rentabilității activelor bancare și ratelor de dobândă medii anuale la credite și depozite în RM.

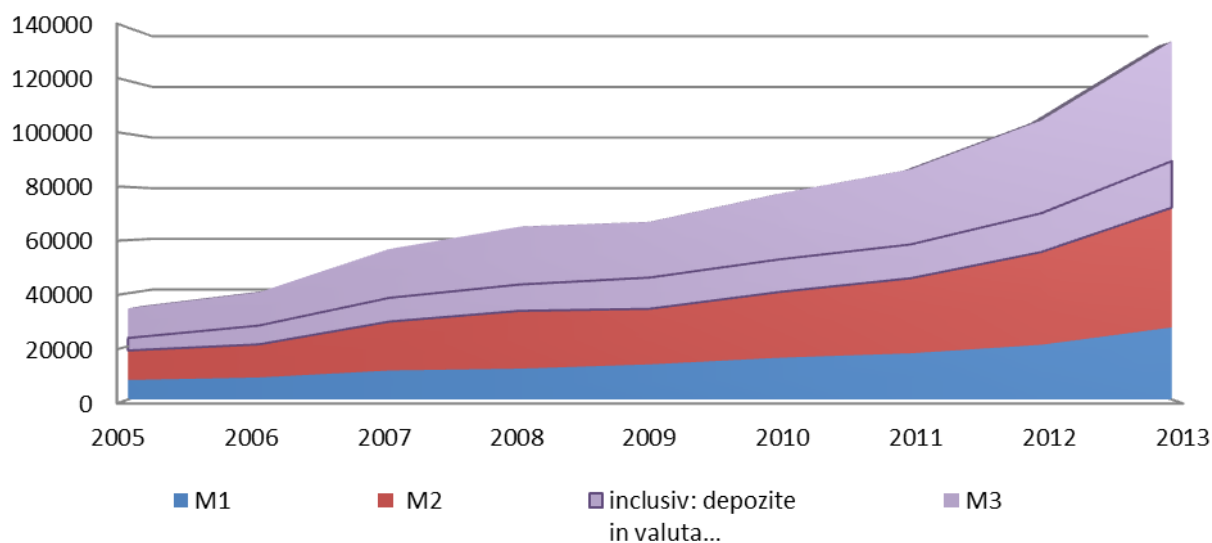
(Sursa: BNM)

Analiza evoluției rentabilității activității băncilor din RM nu a confirmat ipoteza înaintată. După cum se vede bine în figura 3, deși capitalul băncilor pe tot parcursul anilor analizați a crescut continuu, rentabilitatea a scăzut considerabil doar în anul în care s-au făcut resimțite efectele crizei financiare mondiale. În ceea ce ține de ratele de dobândă la depozite, acestea pe parcursul ultimilor ani au avut doar evoluție descendentă, ceea ce arată că în RM creșterile de capital nu influențează negativ ratele de dobândă, și respectiv nu duc la o scumpire a resurselor atrase.

În rezultatul verificării ipotezelor cu privire la influența implementării prevederilor Basel III cu privire la consolidarea capitalului bancar am ajuns la concluzia că acestea vin în contradicție cu evoluția principalilor indicatori bancari în cazul RM. Se observă că cu toate că cerințele față de capitalizarea băncilor a crescut continuu pe parcursul anilor agregatele monetare au înregistrat o creștere considerabilă (fig.4).

Analizând volumul agregatelor monetare în dinamică și structură se observă că creșterea s-a datorat în cea mai mare parte nu sporirii agregatului monetar M1, care reprezintă impactul băncii centrale asupra ofertei monetare, ci agregatului monetar M3, respectiv aportului băncilor comerciale la creația monetară. Cel mai mare aport la creșterea masei monetare l-au avut depozitele la termen în monedă națională și străină. Anume datorită acestui fapt ipotezele și așteptările economiștilor cu privire la impactul Basel III în RM nu se s-au confirmat.

Figura 4 Evoluția agregatelor monetare în RM.

(Sursa: BNM)

Sistemul bancar al RM este unul specific, în care nu se adeverește nici ipoteza cu privire la lupta concurențială între bănci, nici cea cu privire la scumpirea resurselor, deoarece cea mai mare parte a resurselor bancare provin din exteriorul țării, adică din remitențe, ce se sedimentează pe conturile băncilor comerciale sub formă de depozite. Volumul acestor depozite crește o dată cu majorarea cerințelor față de capitalul băncilor, care reprezintă un indicator al solidității sistemului bancar și influențează pozitiv încrederea deponenților.

În condițiile respective considerăm oportun ca Banca Națională să răspundă așteptărilor deponenților bancari și să consolideze în continuare sistemul bancar autohton. Creșterea stabilității sistemului bancar reprezentând o premiză pozitivă pentru capacitatea de creație monetară a băncilor comerciale și dezvoltării economice a țării în ansamblu.

Concluzii

Impactul cerințelor de capitalizare asupra capacității de creație monetară a băncilor reprezintă una din principalele probleme puse în discuție în mediul academic, mai ales în contextul implementării noilor prevederi ale comitetului de la Basel. Presupunerea că înăsprirea cerințelor față de capitalul băncilor v-a influența negativ capacitatea băncilor de a crea monedă pentru cazul Republicii Moldova nu s-a confirmat.

S-a observat că majorarea cerințelor față de capitalul bancar în sistemul bancar moldovenesc nu a provocat scumpirea resurselor atrase și respectiv micșorarea activității de creditare a băncilor. La fel s-a observat că cerințele față de capitalizarea băncilor nu au avut efectul negativ presupus nici asupra profitabilității băncilor și respectiv asupra luptei concurențiale ale acestora pentru resurse.

Republica Moldova are un sistem financiar specific, cu resurse ieftine provenite din exteriorul țării, sub formă de remitențe, care se sedimentează în sectorul bancar o dată cu creșterea stabilității sistemului financiar. În acest context putem spune că implementarea prevederilor Basel III în sistemul bancar al RM nu v-a avea efecte negative asupra capacității băncilor comerciale de a crea masă monetară și respectiv asupra volumului masei monetare.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Basel Committee on Banking Supervision (2010) Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems (revised June 2011), BIS
- [2] Slovik P, Cournède B (2011) Macroeconomic impact of Basel III. Working Paper 844, OECD Economics Department